

יצחק רבין גילה את השקפת עולמו -

במה היא שונה מזו של גולדה?

ב אחד מסיפוריו מתאר אוסקאר ווילד אשה, שהיתה נעלמת מדי פעם מביתה המהודר. היא היתה אסופה איוורה של סוד ומיסתורין. לבסוף החליט המספר לעקוב אחריה, כדי לפענח את התעלומה המרתקת. הוא גילה שהאשה נהגת להיכנס לדירה אלמונית בשכונה מסוכנת. דירה זו הכילה את הסוד הגדול. האיש פרץ לדירה. היא היתה ריקה. לא היה בה מאום. האשה לא נפגשה שם עם איש, לא עסקה בכל דבר מיסתורי. היא היתה פשוט הולכת לשם כדי להעניק לעצמה חיים עם גופך של מיסתורין.

סיפור זה נושא את השם "ספינכס ללא סוד". נזכרתי בסיפור זה, שאותו קראתי בילדותי, בהאיזני לראיון הארוך שהעניק יצחק רבין לאנשי הטלוויזיה. עולמו הרוחני של יצחק רבין הוא עדיין בגדר תעלומה. מאחר שהוקפץ אל כס ראש-הממשלה במפתיע, מבלי לעבור דרך פוליטית ארוכה ומפרכת, לא היתה לו ההזדמנות לגלות את מיכמני רוחו בפומבי. גם בתום 100 הימים הראשונים של שלטונו, בהם נאם 100 נאומים, נשאר האיש בגדר ספינכס. עכשיו, במשך שעה, אמר הספינכס את אשר בלבו. ולא היה בו סוד.

ה מחשבה הראשונה שחלפה במוחי, בתום הראיון, היתה: "הרי הוא לא אמר אף מילה אחת שלא יכלה להיאמר עליידי גולדה מאיר."

מחשבה נוראה. אומנם, יצחק רבין הוא סימפטי לאין ערוך מקודמתו. פשוט נעים לראות ולשמוע ראש-ממשלה אינטליגנטי, שאינו מדבר בסיגנון גלוחי, המסוגל לנסח מחשבה בבהירות, ולבטאה בשפה ישראלית. (ובכלל זה עיוותילשון כגון "יש לי את...", "ואין לי את..."). מבחינת הסיגנון האישי, זהו סיפור נכר. אבל משעבירים מן הסיגנון אל התוכן, מן ה"איך" אל ה"מה", נעדרם השוני במהירות.

ספינכס ללא סוד

אך אם הבעייה היא רק של מירשם-התושבים, כפי שנדמה לרבין בטעות — מדוע לא יסכים לביטול רישום פריטי הדת והקאום במירשם-התושבים ובתעודות-הזהות?

הצעתי זאת בכנסת פעמים רבות. בית-המישפט העליון של המדינה הצטרף פהאחד להמלצה זו. היהודים בכל העולם תבעו (והשיגו) את הדבר בארצות מגוריהם. זוהי דרישות-יסוד של כל אדם ליברלי מודרני.

אולם רבין רחה את הדבר מכל וכל. מוכרחים לרשום. למה?

מפני שמדינת ישראל צריכה לשמור על יהדותם של יהודים בחו"ל. עליכן צריך כל יהודי בחו"ל לדעת מה ההגדרה של יהודי במדינת-ישראל.

גישה זו מדהימה ממש בפשטותה, כשהיא באה מפי ישראלי נאור. דרושה יהירות ישראלית רבה, כדי להאמין שאיוושהי קנונייה פוליטית של 120 עסקני-מיסלגות ישראליים, בעלי רמה ממוצעת ופחות מזו, תקבע בעיני יהודי העולם מיהו יהודי ומי לא!

לגבי ישראלי מודרני, ליברלי, חילוני, התשובה לשאלה יכולה להיות רק אחת: **יהודי הוא מי שרוצה להיות יהודי. כל אדם יכול להיות יהודי על פי דרכו.** זוהי החלטה פנימית של הפרט. אין זה מעניינה שום המדינה. אבל רבין אינו רואה את הדבר כך. אין הוא חולם אפילו על האפשרות להפריד בין לאום ודת — ולא-כל-שכן בין מדינה ודת.

ושוב — נדמה לי שאמר את הדברים בכנות, ולא כתכסיס של פוליטיקאי. השקפתו זהה עם זו של גולדה.

מ כאן רק קפיצה קטנה לנושא אחר, המגלה את השקפת-עולמו של אדם: נישואיי-תערובת.

האזנתי פעם לנאום של גולדה מאיר בכנסת, שגילה לי את כל אפסותה המחשבתית של אישה פרימיטיבית זו. בראשית הנאום העלתה על נס את גבורת היהודים בכל הדורות, אשר מתו על קידוש-השם ולא המירו את דתם כדי להציל את חייהם. בסוף הנאום תמהה מדוע אין אישה נוצרייה, הנישאת ליהודי, מוכנה להביא את הקורבן הפעוט של המרת דתה.

נזכרתי בנאום זה לשמע הראיון עם רבין. הוא נגד נישואי-תערובת. הוא רוצה שצעיר יהודי יישא את אהובת-ליבו רק אחרי שתתגייר.

מסופקני אם יש ב"ד 1974 עוד מנהיג לאומי אחד בעולם. מילבד מועמר קדאפי או המלך פייצל, המוכן להשמיע הכרזה כזאת.

האהבה היא חופשית. זכותו של אדם להתחתן עם מי צויליבו היא מוחלטת. השקפה המישעברת זכות זו לכפייה רתית או לאומית, לא יבורנה מקומה בסוף המאה ה-20.

אין לכפות על אדם דתי להמיר את דתו כדי להתחתן (דבר שהדת היהודית, אגב, פוסלת מעיקרו), ואין לכפות על אדם אתאיסטי לעבור טכס שקרני (הפסול אף הוא מבחינה דתית).

אם רוצים לשמור על "יהדותם של היהודים" כשמיליונים נישאים בנישואיי-תערובת, יש פיתרון: להכיר בקיומם של עם יהודי חילוני ומדינת-ישראל חילונית. אמריקאי הנושא יהודיה, או רוסייה שנישא ליהודי, רוצים לא פעם להצטרף לעם היהודי או לעלות למדינת-ישראל. זוהי הצטרפות חילונית, לאומית, אורחית. היא יכולה להעשיר את עמנו ואת מדינתנו.

לצורך זה יש לשבור את כבדי הכפייה הדתית ולהפריד את הדת מן המדינה — דבר שאף מיהנה ישראלית אחת, מאגודת-ישראל וחרות ועד ל"ע ור"צ, אינה דוגלת בו.

האיש דיבר בגלוי-לב על בעיות רבות. אך לא היה לו מה לגלות. המחשבות היו שגורות. הגישות — ישנות-ינושנות. במשך שעה שלמה לא אמר דבר שלא יכול היה להופיע במאמר ראשי של עיתון-ערב. הוא לא השמיע אף מחשבה חדשה אחת. אף לא רמז דק שבדקים שיש עמו בשורה חדשה כלשהי לגבי בעייה כלשהי. בענייני-פנים, היו הדברים רדודים. בענייני חוץ — מקובלים ומיושנים. בענייני רוח — שיטחיים.

לספינכס אין סוד. יצחק רבין אין מה להסתיר. כל סבתה טובה ויכולה להסכים לריעותיו.

נ יקה, לדוגמה, בעייה שהיא אבן-בוהן לגישה מודרנית בעולם של ימינו: בעיית-הילודה.

בשביל רבין אין בעייה: צריכים להגדיל את הילודה. דרושים יותר יהודים במדינת ישראל.

כל צרפתי היה מסכים עם גישה כזאת ללא הסתייגות — לפני 50 שנה.

בינתיים למד העולם, ולמדנו בארץ, כי הילודה יכולה להיות קללה — לא רק בארצות של "התפוצצות האוכלוסין", אלא אף בארצות מפותחות ביותר. רק מישפחה

מאת אורי אבנרי

עשירה מאד יכולה להבטיח מיחיה, הינוך והתפתחות נאותים לילד חמישי. ילד הגדל במישפחה ענייה, "ברוכת ילדים", נידון מראש לחיי ניוון, מרירות ופשע.

גם שותריה-רובו הנאזרים מכינים כיום כי יש להתור למישפחה מאוזנת, וכי ההטפה לריכוז-ילודה צריכה להיעצר ליד גבול הגודל האופטימלי של המישפחה הרצויה. עם קטן, בעל רמה טכנולוגית גבוהה, איזון חברתי, כושר חינוכי ומוראלי גבוה מסוגל לעמוד במידת-מתייחסות יותר מאשר עם פחות קטן, בעל פער חברתי מתרחב והולך, רמה חינוכית מידרדרת והתפרקות חברתית כללית.

40- מיליון מצרים יוכיחו.

לכל זה לא היה זכר בדברי רבין. הוא חזר על המליצות הישנות מימי סבתה. אם היה זה תכסיס של פוליטיקאי, החושש להשמיע דברים השנויים-במחלוקת, אין זה נאה לאיש. אם הוא מאמין במליצות אלה באמת — וכך היה נדמה לי — כי אז מוטב שיחשוב על הדברים מחדש.

ה לא הרין לגבי בעייה מסוג אחר — בעיית "מיהו יהודי" בתשובה לשאלה אמר רבין, במפתיע, שאין זו בעייה של חוקי-השבות, אלא של מירשם-התושבים בלבד.

נראה כי אין הוא מתמצא בבעייה כראוי.

את רישום הדת והלאום במירשם-התושבים אפשר לבטל. אך אי-אפשר להשתמש מן החובה להגדיר "מיהו יהודי" בחוקי-השבות — מבלי לבטל את חוקי-השבות כליל. האם אדם שהתגייר אצל רב רפורמי בברוקלין זכאי לעלות לישראל על פי חוקי-השבות — כן או לא?